

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2CdoR/1/2025
Identifikačné číslo spisu:	4122205140
Dátum vydania rozhodnutia:	30.04.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Alena Adamcová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:4122205140.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Adamcovej a členiek senátu JUDr. Márie Trubanovej, PhD. a JUDr. Viery Nevedelovej, vo veci starostlivosti o maloleté dieťa B. N., nar. W., bytom u matky, zastúpeného kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Nitra, Štefánikova tr. 88, Nitra, dieťa rodičov: matky X. U., nar. W., bytom D., zastúpenej advokátom JUDr. Ing. Petrom Ošváthom, PhD., LL.M., so sídlom Vajanského 1955/58, Piešťany a otca Z. N., nar. W., bytom Q., zastúpeného AK ZAHRADNIK & Spol., s. r. o., so sídlom Námestie Mateja Korvína 1, Bratislava, o návrhu matky na zverenie maloletého dieťaťa do osobnej starostlivosti a o návrhu na úpravu práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu, vedenej na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 35P/64/2022, o dovolaní otca proti rozsudku Krajského súdu v Trnave zo 4. októbra 2024 sp. zn. 11CoP/129/2023, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a .

Žiaden z účastníkov n e m á nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 23. júna 2023 č. k. 35P/64/2022-735: zveril maloletého B. do osobnej starostlivosti otca odo dňa 01. 09. 2023 a matku zaviazal prispievať na výživu maloletého sumou 200 eur mesačne vždy do 15. dňa príslušného mesiaca vopred k rukám otca, počnúc mesiacom september 2023 (výrok I.), oprávnil matku stretávať sa s maloletým B. každý nepárny týždeň od piatka od 12.00 hod. do bezprostredne nasledujúceho pondelka do 8.00 hod., pričom maloletého prevezme a po ukončení styku odovzdá v školskom zariadení, ktoré bude maloletý navštevovať a v prípade neúčasti maloletého na vyučovaní v mieste bydliska otca a každý druhý nepárny týždeň sa bude styk matky s maloletým realizovať od piatka od 18.00 hod., pričom matka preberie maloletého od otca v mieste svojho bydliska (výrok II.), počas jarných školských prázdnin je matka oprávnená stretávať sa s maloletým v párnom roku od piatka predchádzajúceho jarným školským prázdninám od 18.00 hod. do nedele v týždni školských prázdnin do 15.00 hod. a v nepárnom roku sa počas jarných školských prázdnin uplatní úprava ako počas bežného roka (výrok III.), počas Veľkonočných sviatkov je matka oprávnená stretávať sa s maloletým v nepárnom roku od

stredy pred Veľkonočnými sviatkami od 18.00 hod. do utorka po Veľkonočných sviatkoch do 15.00 hod. a v párnom roku je matka oprávnená stretávať sa s maloletým od stredy pred Veľkonočnými sviatkami od 18.00 hod. do Veľkonočnej soboty do 15.00 hod. (výrok IV.), počas Vianočných sviatkov a zimných prázdnin je matka oprávnená stretávať sa s maloletým v párnom roku od 22. 12. od 18.00 hod. do 30. 12. do 18.00 hod. a v nepárnom roku od 29.12. od 18.00 hod. do 06. 01. nasledujúceho roka do 15.00 hod., inak bude maloletý v období od 22. 12. do 06. 01. nasledujúceho roka v starostlivosti otca (výrok V.), počas letných školských prázdnin je matka oprávnená stretávať sa s maloletým od 01. 07. od 18.00 hod. do 15. 07. do 18.00 hod. a od 31. 07. od 18.00 hod. do 15. 08. do 18.00 hod. V ostatných obdobiach letných prázdnin bude maloletý v starostlivosti otca (výrok VI.), počas jarných školských prázdnin, Veľkonočných sviatkov, Vianočných sviatkov a zimných prázdnin a letných školských prázdnin pri začatí styku preberie matka maloletého od otca v mieste jej bydliska a po ukončení styku ho odovzdá otcovi v mieste bydliska otca (výrok VII.), preberať a odovzdávať maloletého za matku je oprávnená aj stará matka maloletého P. U., nar. XX. XX. XXXX (výrok VIII.), čím zmenil rozsudok Okresného súdu Nitra č. k. 24P/20/2019-691 z 02. 11. 2020 vo výrokoch I. až IX. v spojení s doplniacim rozsudkom Okresného súdu Nitra č. k. 24P/20/2019-700 z 02. 11. 2020 (výrok IX.), právo zastupovať maloletého a spravovať jeho majetok majú obaja rodičia (výrok X.) a o trovách konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na ich náhradu (výrok XI.).

1.1. Súd prvej inštancie na základe vykonaného dokazovania pri zisťovaní najlepšieho záujmu dieťaťa zhrnul, že v prospech výchovného prostredia v domácnosti otca na Slovensku svedčí samotné vyjadrenie želania maloletého, otec a jeho partnerka ako primárne vzťahové osoby, silnejšie vzťahové väzby (k príbuzným aj ku kamarátom), okruh príbuzných nielen zo strany otca, ale aj matky (starí rodičia zo strany matky, súrodenci matky). V prospech prostredia v domácnosti matky v Česku svedčí pozitívna citová väzba na matku, vzťah so sestrou (aj keď nebol vyhodnotený ako zásadný pre maloletého, súd tento faktor vzal do úvahy). V neprospech prostredia v Česku je vzťah maloletého k partnerovi matky. Stabilita výchovného prostredia je daná podľa názoru súdu v oboch domácnostiach. Obaja rodičia sú spôsobilí a schopní v potrebnej miere naplňať potreby maloletého. V oboch krajinách je maloletý prijatý do základnej školy. Na základe pomeru výhod a nevýhod toho-ktorého prostredia súd dospel k záveru, že prostredím, ktoré spĺňa momentálne najlepší záujem dieťaťa, je domácnosť otca. Súd sa stotožnil so záverom, že aktuálne je pre maloletého primárna citová väzba a treba prihliadať na to, kde sa lepšie cíti. Pre úplnosť dodal, že uvedený záver vyplýva nielen zo znaleckého posudku, ale aj zo záverečnej správy psychologičky zo spolupráce na RPPS (referát poradensko-psychologických služieb Úradu práce sociálnych vecí a rodiny Nitra). Na základe uvedeného súd maloletého zveril do osobnej starostlivosti otca. Čo sa týka styku matky s maloletým, súd sa aj na odporúčenie znalkyne snažil maximalizovať rozsah styku. S prihliadnutím na túto okolnosť, ale aj na dlhodobý pobyt matky v Česku a začínajúcu školskú dochádzku maloletého, upravil jej styk s maloletým. Otcovi požadovaná suma výživného 200 eur vzhľadom na pomery rodičov a potreby maloletého bola podľa názoru súdu primeraná. Zároveň rozhodol, že právo zastupovať maloletého a spravovať jeho majetok majú obaja rodičia. Vo vzťahu k znaleckému posudku sa súd nestotožnil s námietkami matky.

2. Krajský súd v Trnave (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie matky rozsudkom zo 4. októbra 2024 sp. zn. 11CoP/129/2023 vo výroku I. zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tak, že počnúc právoplatnosťou tohto rozsudku zveril maloletého B. N. do osobnej starostlivosti matky. Obaja rodičia budú maloletého zastupovať a spravovať jeho majetok. Otcovi uložil povinnosť platiť výživné na maloletého Alexa vo výške 220 eur mesačne vždy do 15. dňa v príslušnom kalendárnom mesiaci vopred k rukám matky.

Styk otca s maloletým B. upravil nasledovne:

- počas bežného kalendárneho roka každý nepárny víkend, a to tak, že prvý nepárny týždeň v mesiaci si otec maloletého v piatok o 14.00 hod. prevezme v školskom zariadení, ktoré bude maloletý navštevovať, v prípade neúčasti maloletého na vyučovaní si maloletého prevezme v mieste bydliska matky, a po skončení styku maloletého matke odovzdá v nedeľu o 17.00 hod. v mieste jej bydliska. Druhý nepárny týždeň v mesiaci bude maloletého na styk s otcovi odovzdávať matka v piatok o 19.00 hod. v mieste bydliska otca a po skončení styku matka preberie maloletého od otca v mieste jeho bydliska v nedeľu o 15.00 hod.,

- počas jarných školských prázdnin je otec oprávnený stretávať sa s maloletým v párnom roku od piatka

predchádzajúceho jarným školským prázdninám od 15.00 hod. do nedele v týždni školských prázdnin do 15.00 hod. a v nepárnom roku sa počas jarných školských prázdnin uplatní úprava ako počas bežného roka,

- počas Veľkonočných sviatkov je otec oprávnený stretávať sa s maloletým v nepárnom roku od stredy pred Veľkonočnými sviatkami od 15.00 hod. do utorka po Veľkonočných sviatkoch do 15.00 hod. a v párnom roku je otec oprávnený stretávať sa s maloletým od stredy pred Veľkonočnými sviatkami od 15.00 hod. do Veľkonočnej soboty do 15.00 hod.,

- počas Vianočných sviatkov a zimných prázdnin je otec oprávnený stretávať sa s maloletým v párnom roku od 22. 12. od 15.00 hod. do 30. 12. do 15.00 hod. a v nepárnom roku od 29. 12. od 15.00 hod. do 06. 01. nasledujúceho roka do 15.00 hod., inak bude maloletý v období od 22. 12. do 06. 01. nasledujúceho roka v starostlivosti matky,

- počas letných školských prázdnin je otec oprávnený stretávať sa s maloletým od 01. 07. od 15.00 hod. do 15. 07. do 15.00 hod. a od 31. 07. od 15.00 hod. do 15. 08. do 15.00 hod., v ostatných obdobiach letných prázdnin bude maloletý v starostlivosti matky.

Počas jarných školských prázdnin, Veľkonočných sviatkov, Vianočných sviatkov a zimných prázdnin a letných školských prázdnin pri začatí styku preberie otec maloletého od matky v mieste jej bydliska a po ukončení styku si matka preberie maloletého od otca v mieste jeho bydliska.

Výrokom II. odvolací súd zmenil rozsudok Okresného súdu Nitra č. k. 24P/20/2019- 691 z 02. 11. 2020 vo výrokoch I. až IX. v spojení s doplniacim rozsudkom Okresného súdu Nitra č. k. 24P/20/2019- 700 z 02. 11. 2020 a vo výroku III. rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania.

2.1. Odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia uviedol, že vykonané dokazovanie nepotvrdilo, že by zverenie maloletého do osobnej starostlivosti otca aktuálne bolo v jeho najlepšom záujme. Odvolaciemu súdu vyplynul záver, že osobnostné a výchovné predpoklady matky ako rodiča sú aktuálne lepšie ako otcove, u matky maloletý zároveň nájde stabilitu prostredia, ktorá u otca zaručená nie je. Otec argumentoval tým, že syn si na neho zvykol a viaže ho k nemu silné citové puto, preto by zverenie dieťaťa matke zanechalo nepriaznivé následky na jeho zdravom psychickom a fyzickom vývoji. Odvolací súd sa s takýmto názorom otca nestotožnil. I keď niet pochyb o tom, že maloletý je na otca zvyknutý a ich citové väzby sú silné, to isté platí aj o matke, ku ktorej má maloletý vybudované rovnako silné citové väzby a i keď doposiaľ strávil s otcom väčšiu časť života, nemá problém fungovať rovnako dobre v oboch výchovných prostrediach, tak v otcovom ako v matkinom. Samotná skutočnosť, že maloletý je o niečo viac zvyknutý u otca, nemôže byť prekážkou zverenia dieťaťa matke, ak dokazovanie preukázalo, že výchovné prostredie u nej je pre dieťa vhodnejšie a jeho potreby budú lepšie naplnené zvlášť s ohľadom na zatiaľ stále nízky vek dieťaťa. Za významný faktor pri rozhodovaní považoval odvolací súd i vyjadrenia samotného maloletého, ktoré po vyhodnotení ich obsahu z oboch pohovorov, nedávajú určitú a jednoznačnú odpoveď na otázku, s ktorým rodičom by si skutočne prial žiť. Odvolací súd po vyhodnotení vykonaných dôkazov, berúc do úvahy všetky zistené skutočnosti a sledujúc predovšetkým najlepší záujem maloletého ako najvyšší princíp, ktorým sa súd pri rozhodovaní spravuje, zveril maloletého do osobnej starostlivosti matky. Dôkladne sa zaoberal názorom vysloveným maloletým B., tento dôsledne vyhodnotil a zohľadnil pritom nielen celkový skutkový rámec, ale i okolnosti, za akých sa maloletý vyjadroval. Súčasne vychádzal z toho, že vyslovený názor maloletého sa nemusí vždy prekrývať s jeho najlepším záujmom a kritérium najlepšieho záujmu dieťaťa je potrebné vyhodnotiť vo všetkých súvislostiach. Odvolací súd pritom nemohol prehliadnuť, že na strane otca sú viaceré indicie poukazujúce na určité nedostatky vo výchove a starostlivosti o maloletého. Treba však zdôrazniť, že otec je nepochybne milujúcim rodičom a snaží sa byť aj v rámci svojich možností rodičom starostlivým. Nateraz však bolo nutné uzavrieť, že matke nemožno v tomto smere nič vytknúť, lebo napriek značnej vzdialenosti sa veľmi intenzívne a konštantne zaujíma o všetko, čo sa maloletého B. týka a všestranne sa snaží hájiť jeho záujmy a na jej starostlivosť je možné sa spoľahnúť. Súd s prihliadnutím na všetky skutočnosti, ktoré v konaní vyšli najavo a hodnotiac vykonané dôkazy jednotlivo a vo vzájomných súvislostiach napokon dospel k záveru, že krátkodobý diskomfort maloletého spočívajúci v zmene prostredia, na ktoré bol dočasne navyknutý, bude v konečnom dôsledku z dlhodobého hľadiska pre maloletého prínosom. Zabezpečí mu okrem lásky (ktorú nepochybne má i u otca), tiež istotu, bezpečie a stabilitu, ktorých garanciou je doterajší spôsob života matky, jej osobnostné a morálne predpoklady a

ničím nespochybnená starostlivosť o dieťa, ktoré zistenia poskytujú súdu záruku, že nech by sa osobná či rodinná situácia matky v budúcnosti vyvinula akokoľvek, je tu vysoká pravdepodobnosť, že vždy bude schopná naplňovať potreby svojho dieťaťa. V neposlednom rade súd pri rozhodovaní napokon prihliadol i na vlažný prístup otca k plneniu si povinnosti kooperovať s matkou na výchove a starostlivosti o maloletého, vrátane schopnosti vzájomne komunikovať, ako aj informovať ju o podstatných otázkach, týkajúcich sa maloletého a rešpektovať jej pozíciu rodiča, majúceho spolurozhodovacie právo v takýchto veciach, pričom ide o jednu zo základných povinností rezidenčného rodiča.

2.2. Súd zveril maloletého do osobnej starostlivosti matky a zároveň priznal obom rodičom právo zastupovať maloletého a spravovať jeho majetok, nakoľko nezistil žiadny dôvod, pre ktorý by jedného z rodičov mal v tomto obmedziť. V ďalšom súd rešpektujúci právo maloletého dieťaťa na zachovanie jeho vzťahu k obidvom rodičom, na výchovu a starostlivosť zo strany obidvoch rodičov a na udržiavanie pravidelného a podľa možnosti rovnocenného a rovnoprávneho osobného styku s obidvomi rodičmi, upravil styk otca s maloletým. Pri určení výživného súd vychádzal zo zistených možností, schopností a majetkových pomerov oboch rodičov, ako aj odôvodnených potrieb maloletého.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal otec maloletého (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie z dôvodu uvedeného v § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) s návrhom, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

3.1. Vo vzťahu k uvedenému dovolaciemu dôvodu otec maloletého B. namietal viaceré pochybenia odvolacieho súdu: 1/ súd v konaní rozhodol aj vo veci premiestnenia maloletého do cudziny, pričom návrh na konanie vo veci premiestnenia maloletého do cudziny, ani návrh na nahradenie súhlasu otca s premiestnením maloletého do cudziny nebol podaný, pričom ide o konania, ktoré nie je možné začať bez návrhu; 2/ súd v konaní porušil povinnosť prítomnosti ustanoveného kolízneho opatrovníka maloletého dieťaťa počas celého konania (kolízny opatrovník nebol prítomný pri zisťovaní názoru maloletého dieťaťa súdom); 3/ súd v konaní porušil všetky procesné pravidlá pri vykonávaní dôkazov pri výsluchu svedka; 4/ súd pri hodnotení dôkazov a vyvedení skutkových zistení porušil základné pravidlá hodnotenia dôkazov. Dovolateľ uviedol, že dokazovanie o tom, či došlo alebo nedošlo zo strany ktorejkoľvek osoby k ovplyvneniu maloletého neprebehlo v súlade s procesnými predpismi. Zdôraznil, že voči tvrdeniu právneho zástupcu matky sa ohradil, z dôvodu ktorého došlo v pojednávacej miestnosti k hádke. Ďalej súd z výpovede svedkyne X. vyvodil nesprávne, resp. úplne opačné skutkové zistenia, urobil skutkové zistenie aj z odpovede svedkyne, ktorú nevyhodnocoval, lebo podľa súdu bola výpoveď nezrozumiteľná. Skutkový záver súdu o nepresvedčivosti vyjadreného názoru maloletého je nepreskúmateľný, pretože všetky listinné dôkazy v konaní vykonané, ktoré zachycujú vyjadrenie názoru maloletého, neobsahujú žiadne zistenia, ktoré by svedčili o možnej nepresvedčivosti vyjadrení maloletého, či o jeho neschopnosti vyjadriť svoj názor. Jediný dôkaz, ktorý má svedčiť o opaku, je dôkaz vykonaný súdom mimo záznam dostupný účastníkom konania a v rozpore so zákonom (na pohovore členov senátu s maloletým nebol prítomný kolízny opatrovník). Ďalej otcovi nebola sprístupnená nahrávka pojednávania, na ktorom sa uskutočnilo dokazovanie, ktoré sám súd označil za rozhodujúce pre konečné rozhodnutie vo veci samej. Teda dokazovanie rozhodujúce pre posúdenie otázky, u ktorého rodiča má maloletý lepšie vytvorené podmienky, a na základe ktorých súd rozhodol o zverení maloletého matke. Ide najmä o otázku, či bol maloletý ovplyvňovaný, ako má vypovedať, aké sú rodičovské kompetencie rodičov a pod. V zápisnici o pojednávaní chýba viacero rozhodujúcich skutočností a vyjadrení pre rozhodnutie o vyššie uvedených otázkach alebo sú uvedené nesprávne. Vzhľadom na závažnosť vykonaného dokazovania a závažnosť pochybení pri vyhotovovaní písomného záznamu o priebehu tohto dokazovania sú týmto postupom porušil právo otca na spravodlivý súdny proces. Poukázal i na závery, ktoré s a týkali hodnotenia jeho morálneho profilu, pričom uviedol, že súd v tomto prípade nehodnotil dôkazy voľne, ale svojvoľne. Takýmto procesným postupom vykonania dokazovania ako aj hodnotenia jednotlivých dôkazov súd porušil právo otca na spravodlivý súdny proces.

4. Matka vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že otcom podané dovolanie je nezrozumiteľné, neurčité a nekvalifikované. Navrhla ho zamietnuť.

4.1. K vyjadreniu matky zaslal svoje stanovisko otec, v ktorom trval na dovolacom návrhu.

5. Kolízny opatrovník sa k dovolaniu nevyjadril.

6. Podľa § 2 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 2 ods. 2 Civilného mimosporového poriadku na účely tohto zákona sa pojmy žaloba, strana a spor vykladajú ako návrh na začatie konania, účastník konania (ďalej len „účastník“) a konanie podľa tohto zákona, ak z povahy veci nevyplýva inak.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu (účastník konania), v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP) skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania.

8. Dovolací súd skúmal existenciu dovolateľom uplatneného dovolacieho dôvodu, ktorým je tzv. vada zmatečnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Z ustanovenia § 420 písm. f) CSP vyplýva, že dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

9. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov a rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

10. Dovolateľ - otec maloletého poukazoval na skutočnosť, že konanie je postihnuté vadou konania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Vychádzajúc z obsahu dovolania (§ 124 ods. 1 CSP) najvyšší súd ustálil, že podľa názoru dovolateľa, k zásahu do jeho práva na spravodlivý proces došlo postupom odvolacieho súdu vo viacerých smeroch: a) súd rozhodoval aj vo veci premiestnenia maloletého do cudziny, pričom návrh na premiestnenie maloletého do cudziny, ani návrh na nahradenie súhlasu otca s premiestnením maloletého do cudziny nebol podaný, pričom ide o konania, ktoré nie je možné začať bez návrhu, b) súd v konaní porušil povinnosť prítomnosti ustanoveného kolízneho opatrovníka maloletého dieťaťa počas celého konania (nebol prítomný pri zisťovaní názoru maloletého), c) súd porušil „všetky“ procesné pravidlá pri vykonávaní dôkazov pri výsluchu svedka a porušil pravidlá pri hodnotení dôkazov a vyvodení skutkových zistení.

11. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmatečnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (viď sp. zn. 3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto skúmal, či v konaní došlo k vade zmatečnosti namietanej dovolateľom.

12. Pokiaľ ide o vady konania, na ktoré poukazoval dovolateľ špecifikované v bode 10. pod písmenom a), tieto námietky nepovažoval dovolací súd za relevantné. V danom prípade nejde o konanie podľa ustanovenia § 35 Zákona o rodine. V konaní podľa označeného ustanovenia ide už o takú situáciu, kedy dieťa je zverené do starostlivosti niektorého z rodičov, a ten má záujem s ním vycestovať, prípadne sa vysťahovať do zahraničia. V predmetnom konaní bolo rozhodnuté o zverení maloletého do starostlivosti matky, pričom počas celého konania je jasné, že dlhodobo žije v Českej republike, takže je implicitne z celého konania očividné, že v prípade zverenia do jej starostlivosti sa maloletý vysťahuje do cudziny. Účelom ustanovenia § 35 Zákona o rodine je ingerencia súdu a jeho ustanovenia ako konečného arbitra pri nezhode rodičov, či umožniť vysťahovanie maloletého do cudziny. Rozhodnutím súdu o zverení maloletého matke, ktorá žije trvalo v cudzine a druhý rodič o tom dlhodobo vie, k naplneniu tohto účelu § 35 Zákona o rodine dôjde bez toho, aby bolo potrebné osobitné konanie na návrh niektorého z rodičov. Rozhodnutím o zverení do starostlivosti matky, ktorá trvalo žije v cudzine bolo implicitne rozhodnuté aj v zmysle ustanovenia § 35 Zákona o rodine. Napokon toto súdne konanie prebieha na návrh matky, a teda aj tento formálny dôvod je naplnený. Dovolací súd len dopĺňa, že v súčasnom civilnom procesnom práve nie je osobitným dovolacím dôvodom že „sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný“ (porovnaj § 237 písm. e) OSP). Zároveň dovolací súd poukazuje na skutočnosť, že doposiaľ v čase striedavej starostlivosti opakované vycestovanie (vysťahovanie) maloletého do cudziny otcovi z hľadiska § 35 Zákona o rodine neprekážalo a striedavá starostlivosť normálne prebiehala.

13. Pokiaľ dovolateľ namietal, že odvolací súd zisťoval názor maloletého bez účasti kolízneho opatrovníka, dovolací súd uvádza, že ide o riadny postup, upravený v ustanovení § 38 ods. 2 Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“). Rešpektujúc participačné práva dieťaťa a záväzky vyplývajúce z Dohovoru o právach dieťaťa, premietnuté do § 38 ods. 2 CMP nová právna úprava uprednostňuje priame zisťovanie názoru maloletého, aby bol naplnený účel zachovania ochrany a presadzovania najlepšieho záujmu dieťaťa v konfrontácii s jeho autonómiou vôle - „Podľa povahy vecí súd zisťuje názor maloletého bez prítomnosti iných osôb.“ Jedným z kritérií bude teda povaha predmetu konania, keď najmä vo veciach zložitejších a tiež takých, ktoré sú závažným zásahom do postavenia dieťaťa alebo ho môžu zaťažiť konfliktom lojality a následným pocitom viny, je dôvodné uskutočnenie zistenia názoru maloletého bez prítomnosti iných osôb. Opakovane je potrebné zdôrazniť, že dieťa musí mať vytvorený priestor na vyjadrenie názoru vždy, keď o to prejaví záujem. Takýto postup vyplýva aj zo Všeobecného komentára Výboru č. 12 (2009), ktorý odporúča priame zisťovanie názoru maloletého. (ČIPKOVÁ, Tamara, SMYČKOVÁ, Romana, HELT, Petra, TKÁČOVÁ, Bianka. § 38 [Názor maloletého]. In: SMYČKOVÁ, Romana, ŠTEVČEK, Marek, LÖWY, Alexandra, TOMAŠOVIČ, Marek a kol., Civilný mimosporový poriadok, 2. vydanie, Bratislava: C. H. Beck, 2024, s. 198, marg. č. 5.).

13.1. Ako jasne vyplýva z uvedeného, zisťovanie názoru maloletého bez účasti iných osôb je postup v súlade so zákonom a sám osebe nemôže byť porušením práva na spravodlivý proces. Zastúpenie maloletého kolíznym opatrovníkom má iný obsah, do ktorého nepatrí dohľad na to, čo pred súdom hovorí. Bez účasti iných osôb znamená rovnako aj bez účasti kolízneho opatrovníka, v danom prípade je garantom a ochrancom záujmov maloletého samotný súd. Napokon i sám dovolateľ v časti svojho dovolania označenej bodom IIIb. cituje § 21 ods. 1 zákona č. 305/2005 Z. z., ktorý rovnako ako CMP uvádza, že názor maloletého pred súdom možno zisťovať i bez prítomnosti iných osôb. Ak by aj námietka otca uvedená v bode 10. písm. b) tohto rozsudku (bod IIIb. dovolania) bola relevantná (čo nie je) šlo by i tak o porušenie práv maloletého, ktorý dovolanie nepodáva, a preto chýba tejto námietke i zložka subjektívnej prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP.

13.2. Dovolací súd dopĺňa, že účelom predmetného ustanovenia § 38 ods. 2 CMP je zabezpečiť naozaj úprimné odpovede, bez tlaku, možnosti ovplyvnenia, ale aj bez obáv z následkov vyjadreného názoru dieťaťa na ďalšie vzťahy s jeho blízkymi. V záujme uchránenia maloletého pred možnými následkami prebieha zisťovanie jeho názoru iba so súdom a je úplne logické, že iba súd s a oboznamuje so záznamom, prípadne iným zachytením tohto pohovoru. Je povinnosťou súdu svoje skutkové zistenia vyhodnotiť tak, aby nedošlo k porušeniu práva na spravodlivý proces ďalších účastníkov konania, čo v danom konaní odvolací súd vo svojom rozhodnutí naplnil. Nie je možné požadovať zvukový záznam z pohovoru s maloletým, ani zápisnicu z neho, nakoľko by sa tým úplne negoval účel a zmysel § 38 ods. 2

CMP. Odvolací súd všetky zákonné podmienky naplnil a nemožno v tejto časti hovoriť o porušení otcovho práva na spravodlivý proces.

14. V súvislosti s námietkami dovolateľa pod bodom IIIc., pokiaľ dovolateľ namietal nesprávne skutkové zistenia, priebeh dokazovania či hodnotenie dôkazov a abstrahovanie skutkových záverov, tieto nespôsobujú prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Dovolací súd považuje za potrebné zdôrazniť, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania.

14.1. Inými slovami, na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porovnaj I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.), a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, avšak dovolací súd tieto vady v prejednávanej veci nezistil. To sa týka i námietok v súvislosti s výsluchom Z. X., hodnotenia záverov zisťovania názoru maloletého, či celkového hodnotenia dôkazov, vrátane morálneho profilu otca.

14.2. Namietanú vadu konania nespôsobil ani postup odvolacieho súdu, keď zaznamenal v zápisnici priebeh pojednávania v súdnej sieni po ukončení zisťovania názoru maloletého. V danom prípade nedošlo k dokazovaniu „verejnosťou“, i d e i b a o zachytenie priebehu pojednávania č o najpresnejšou protokoláciou. S dôvodmi, pre ktoré došlo k meritórnemu rozhodnutiu to však nemá nič podstatné, či už došlo k snahe o ovplyvnenie maloletého pred zisťovaním jeho názoru alebo nie. Nešlo o skutkový záver, ktorý by bol základom rozhodnutia o zverení maloletého do starostlivosti matky, čo vyplýva z celkového kontextu napadnutého rozhodnutia. Dôvodmi, pre ktoré odvolací súd tak rozhodol - s ohľadom na dokazovanie, ktoré zopakoval aj doplnil - bolo zistenie, že momentálne zverenie maloletého do starostlivosti matky je v jeho najlepšom záujme. Z dokazovania (výsluchov strán i svedkov, nie „verejnosťou“) mal odvolací súd za zistené, že osobnostné a výchovné predpoklady matky ako rodiča sú aktuálne lepšie ako je to u otca. Odvolací súd po vyhodnotení vykonaných dôkazov, berúc do úvahy všetky zistené skutočnosti a sledujúc predovšetkým najlepší záujem maloletého ako najvyšší princíp, ktorým sa súd pri rozhodovaní spravuje, zveril maloletého do osobnej starostlivosti matky. Tento záver ani s ohľadom na okolnosti prípadu nejaví známky arbitrárnosti.

15. Nad rámec vyššie uvedeného si najvyšší súd dovoľuje zároveň poukázať na špecifickosť medziľudských vzťahov, ktoré sú predmetom konania. Ide o veľmi citlivé vzťahy medzi rodičmi a maloletým, do ktorých by zo strany štátnych orgánov malo byť zasahované čo najmenej, čo vyplýva ako z povahy týchto rodinných vzťahov, tak z povahy samotnej štátnej moci. O to viac je treba apelovať na oboch rodičov, aby sa snažili dosiahnuť dohodu o ďalších podmienkach výchovy svojho syna prirodzenou cestou, aby ich komplikovaným vzťahom nebolo poškodené ich dieťa, ktoré má k obom citový vzťah.

16. Najvyšší súd pripomína, že rozhodnutia všeobecných súdov o úprave práv a povinností k maloletým deťom nemajú povahu rozhodnutí „absolútne konečných“, a teda nezmeniteľných, ako vyplýva i z ustanovenia § 26 Zákona o rodine, ktorý zmenu rozhodnutia podmieňuje „zmenou pomerov“. Uvedené platí tým skôr, pokiaľ súdy svoje rozhodnutia zakladajú na okolnostiach, zmena ktorých je v budúcnosti

predvídateľná, či aspoň reálne možná (vek detí a pod.).

17. Z vyššie uvedených dôvodov dovolací súd uzatvára, že dovolateľ neopodstatnene namietal dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP, preto jeho dovolanie zamietol ako nedôvodné (§ 448 CSP).

18. Rozhodnutie o trovách dovolacieho konania je založené na ustanovení § 52 CMP.

19. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.